

Naturvärdesinventering Prästkarret

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Allmän beskrivning av naturmiljön	3
Metodik och avgränsning.....	3
Begreppet rödlistad art och naturvårdsart.....	5
Resultat	5
Naturvårdsarter.....	5
Områden med biologiska naturvärden.....	7
Naturvärdesobjekt	7
Träd med biologiska naturvärden.....	12
Litteratur	13

Framsidas bilder visar den vackra dunbläcksvampen.

Detta är en projektrapport skriven av Fennicus Natur AB. Företaget drivs av Mikael Hagström. Fennicus Natur genomför såväl bredare allmänekologiska inventeringar som mer specialiserade inventeringar av kryptogamer och fåglar. Företaget skriver också skötselplaner, genomför guidningar och håller enstaka föredrag. Samtliga foton är tagna av Mikael Hagström.

Sammanfattning

Inventeringsområdet utgörs av en tätortsnära kraftigt svämpåverkat område utmed Tabergsåns nedre del. Mycket av de naturvärden som finns i området är knutna till ån och dess vattenståndsfluktuationer. I området har inga fridlysta eller rödlistade växter eller kryptogamer noterats men området har betydelse för fågelfaunan och sannolikt även för några arter groddjur och reptiler som alla är fridlysta.

Allmän beskrivning av naturmiljön

Inventeringsområdet utgörs av Tabergsåns nedre del mot Munksjön samt de intilliggande svämpåverkade markerna. Närmast Munksjön domineras inventeringsområdet av vass medan huvuddelen av ytan i övrigt består av klibbal- och videdominerad svämskog. Omgivningarna är att betrakta som urbana.

Metodik och avgränsning

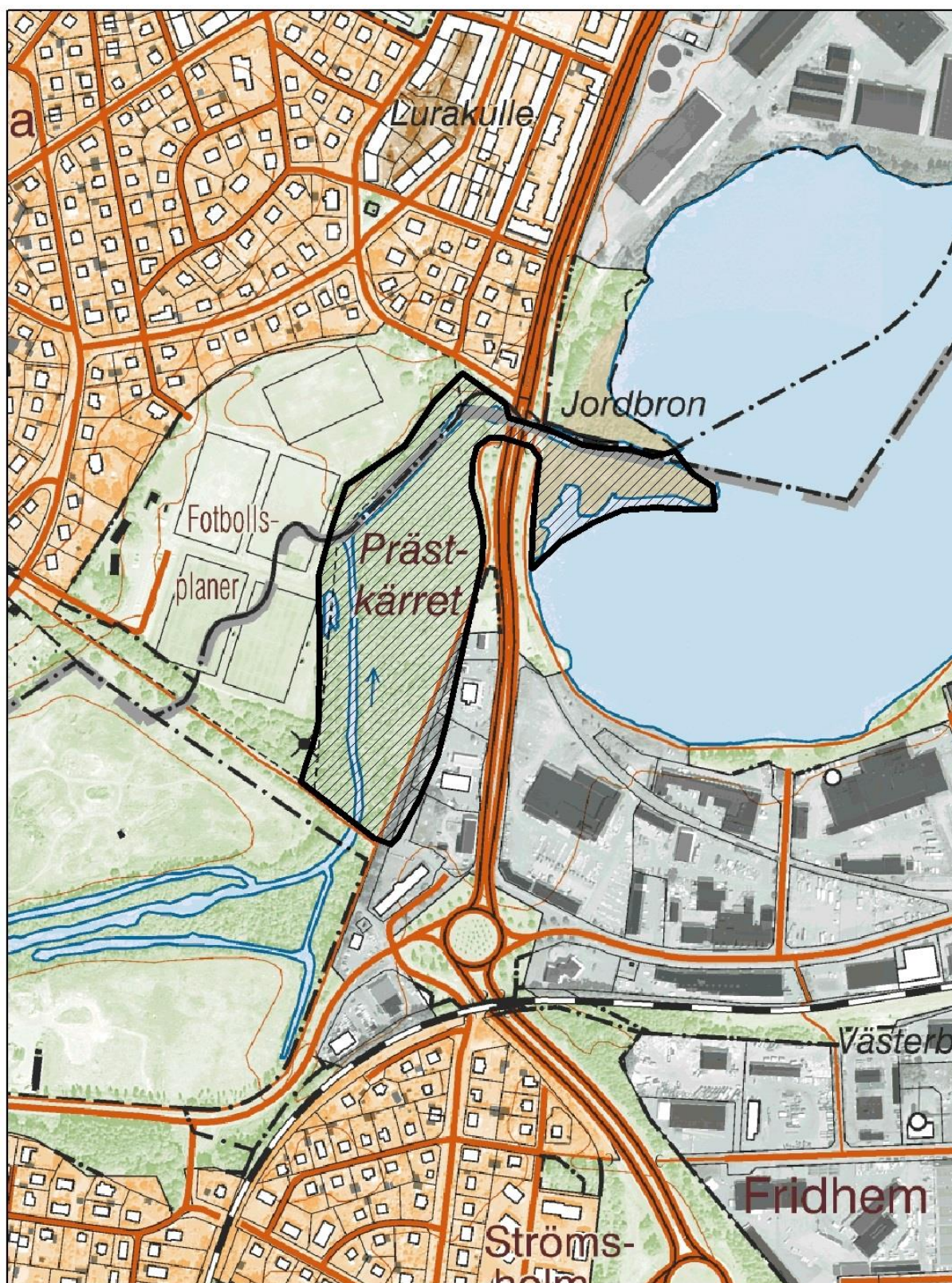
Inom det avgränsade inventeringsområdet vid "Prästkärr" (se Karta 1) har naturvärdesinventering genomförts, som i huvudsak följer "Svensk standard för naturvärdesinventering SS 199000 2014" med ambitionsnivå "Detalj" och tilläggen "Naturvärdesklass 4", "Värdeelement", samt "Detaljerad redovisning av arter". Vad gäller art-delen baseras resultatet vad gäller kärlväxter till stor del på en separat inventering som genomfördes av Axén 2017.

Metodiken innebär förenklat att områden med större positiv betydelse för biologisk mångfald än den genomsnittliga miljön redovisas och beskrivs samt klassas i en fyrgradig skala där klass 1 är högsta naturvärde (av stor betydelse på nationell eller global nivå), klass 2 är högt naturvärde (av stor betydelse för biologisk mångfald på regional nivå), klass 3 är påtagligt naturvärde, klass 4 är områden av visst värde för biologisk mångfald.

För att komma fram till en viss klass bedöms områdets **biotopvärde** och **artvärde** var för sig i en fyrgradig skala (lågt, visst, påtagligt och högt). Sedan vägs dessa samman till en naturvärdesklass för objektet. Om ett objekt har "visst" biotopvärde men lågt artvärde hamnar det i klass 4 "visst naturvärde", om både biotopvärde och artvärde bedöms som "visst" bedöms naturvärdet som klass 3 "påtagligt" om både biotopvärde och artvärde bedöms som "påtagligt" klassas området som klass 2 "högt". För att ett område ska klassas som "högsta naturvärde" krävs att både biotopvärde och artvärde bedöms som "högt".

Fynd av rödlistade arter redovisas som punkter på en karta och levereras också som ett GIS-skikt till kommunen. Ytmässigt små företeelser av särskild vikt för biologisk mångfald (oftast gamla och/eller ihåliga träd) redovisas som punkter. För ytterligare detaljer om metodik och klassning hänvisas till standarden.

Området fältbesöktes 28e oktober 2019.

Karta 1: Översiktskarta över det undersökta området (rastrerat).

Begreppet rödlistad art och naturvårdsart

Rödlistade arter är arter som minskar, är särskilt känsliga för pågående markanvändning eller är så sällsynta att de löper risk att dö ut från landet enligt ArtDatabankens expertkommittéer (Gärdenfors, U (ed) 2015). De rödlistade arterna delas in i olika kategorier utefter hur stor risken för att de ska dö ut från Sverige bedöms vara. Kategorin **NT** är den kategori som innebär den lägsta risken men ändå nästan hotade (Near Threatened), **VU** står för Vulnerable = sårbar, **EN** står för Endangered dvs starkt hotad, **CR** står för Critically Endangered akut hotad och sedan finns en kategori **DD**, Data Deficient, där dåligt kända arter med mycket få fynd hamnar.

Naturvårdsarter omfattar arter som indikerar att ett område har högt naturvärde och arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Med naturvårdsarter avses i detta fall skyddade arter, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och andra sällsynta arter (här dunbläcksvamp).

Resultat

Resultatet av inventeringen redovisas i en del som tar upp förekomster av naturvårdsarter, en områdesdel med översiktligt beskrivna områden med naturvärden samt en del där en karta redovisar förekomsten av naturvårdsintressanta träd. Enskilda träd kan alltså hysa höga naturvärden utan att för den skull ligga inom en yta beskriven som att den har ett högt naturvärde (även om den oftast gör det). Eftersom inga företeelser som omfattas av biotopskyddsbestämmelser påträffades inom området faller detta kapitel bort.

Naturvårdsarter

Inom inventeringsområdet har ett antal naturvårdsarter noterats. Det handlar om några arter svampar, lavar och kärlväxter. Framförallt den lilla svampen kantarellmussling förekommer rikligt på döda kvistar och stamdelar av diverse olika lövträd här.

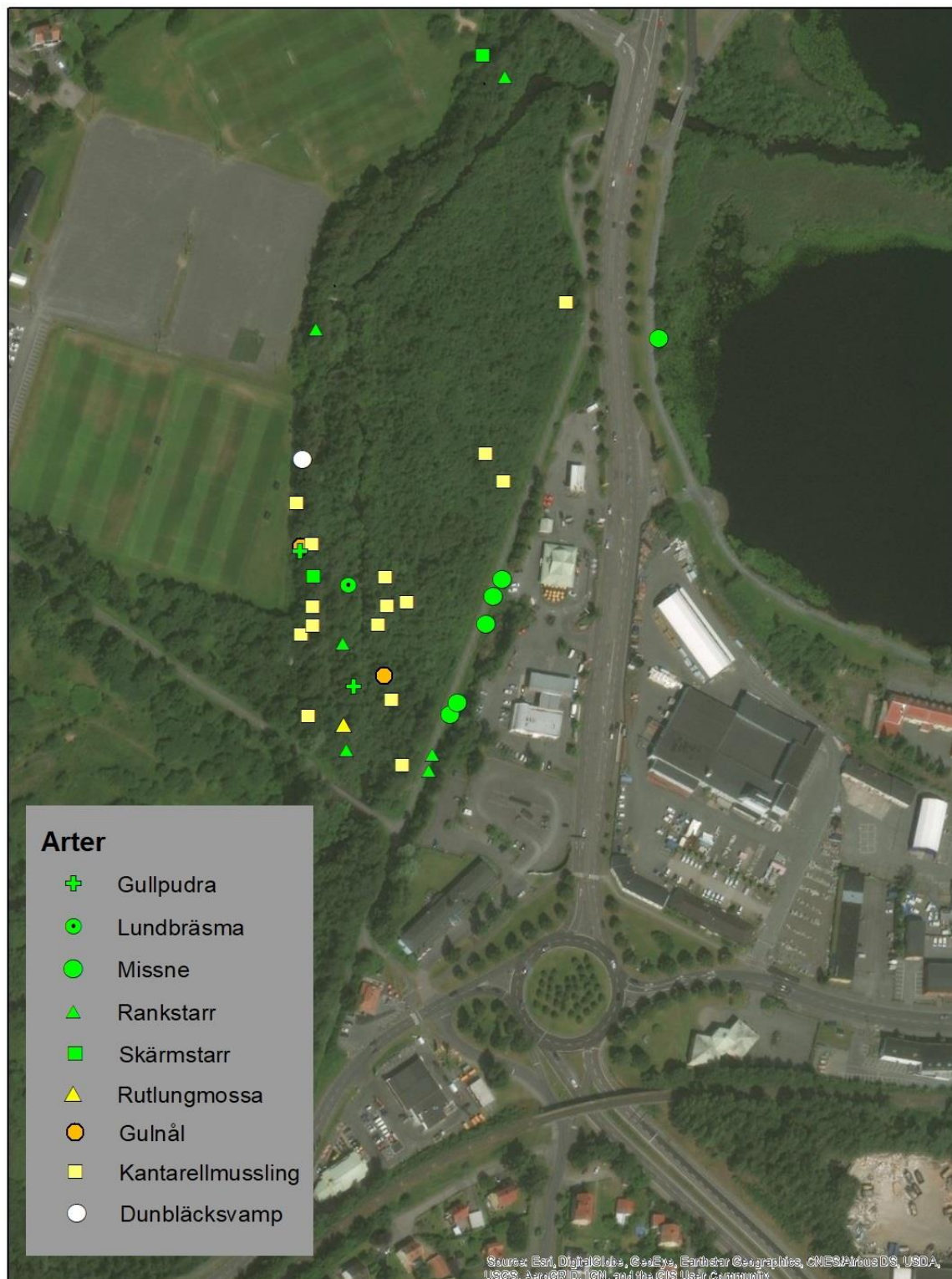
Förutom de stillasittande växterna så är området viktigt för en rad fåglar där de rödlistade arterna presenteras nedan (arter som nyttjar området tillfälligtvis tas ej upp under detta kapitel).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*. VU. Häckningsbiotoperna kan karaktäriseras som halvöppna torra till fuktiga marker, ofta igenväxande buskrika betes- och odlingsmarker omgivna av buskage och lövträd. Biotoperna är komplexa och innehåller en mosaik av olika vegetationstyper, ofta i kortvariga unga successionsstadier. Optimala miljöer återfinns vid sjöar och vattendrag med inslag av ett frodigt örtskikt, vass och bärbuskar. Rosenfinken häckar även i öppna torrare eller friskare marker med enbuskar och unggranar, samt i lundar, parker och trädgårdar. Arten kan antas häcka i eller nära området regelbundet om än inte årligen.

Sävparv *Emberiza schoeniclus*. NT. Arten häckar i busksnår och bladvassbälten vid sjöar, dammar och vattendrag samt i buskrika sumpmarker. Mycket höga tätheter kan förekomma vid de syd- och mellansvenska slättsjöarna, där den kan förekomma mycket tätt (>100 par/km²) i vassar med insprängda viden. Sävparven förekommer också i rent jordbrukslandskap, om där finns småvatten, öppna diken eller kanaler med förekomst av buskar. I inventeringsområdet antas flera par häcka.

Mindre hackspett *Dendrocopus minor*. NT. Mindre hackspett är knuten till lövrika skogstyper, oftast mer eller mindre rena lövskogar i anslutning till odlingsmarker, sjöar eller vattendrag. Arten är relativt ofta rapporterad från inventeringsområdet, även under häckningstid, varför man med ganska stor säkerhet kan dra slutsatsen att området ingår i ett häckningsrevir.

Kungsfiskare *Alcedo atthis*. VU. Kungsfiskaren häckar i bohålor som den gräver ut i strandbrinkar och liknande i närheten av vattendrag. Fågeln fiskar sedan i sjöar och vattendrag varför kvalitet på vattnet både vad gäller kemi och möjligheter för fiskarna att vandra är viktiga för häckningsframgången. I inventeringsområdet saknas möjligheter för häckning men kungsfiskaren födosöker ändå här även under häckningstiden.

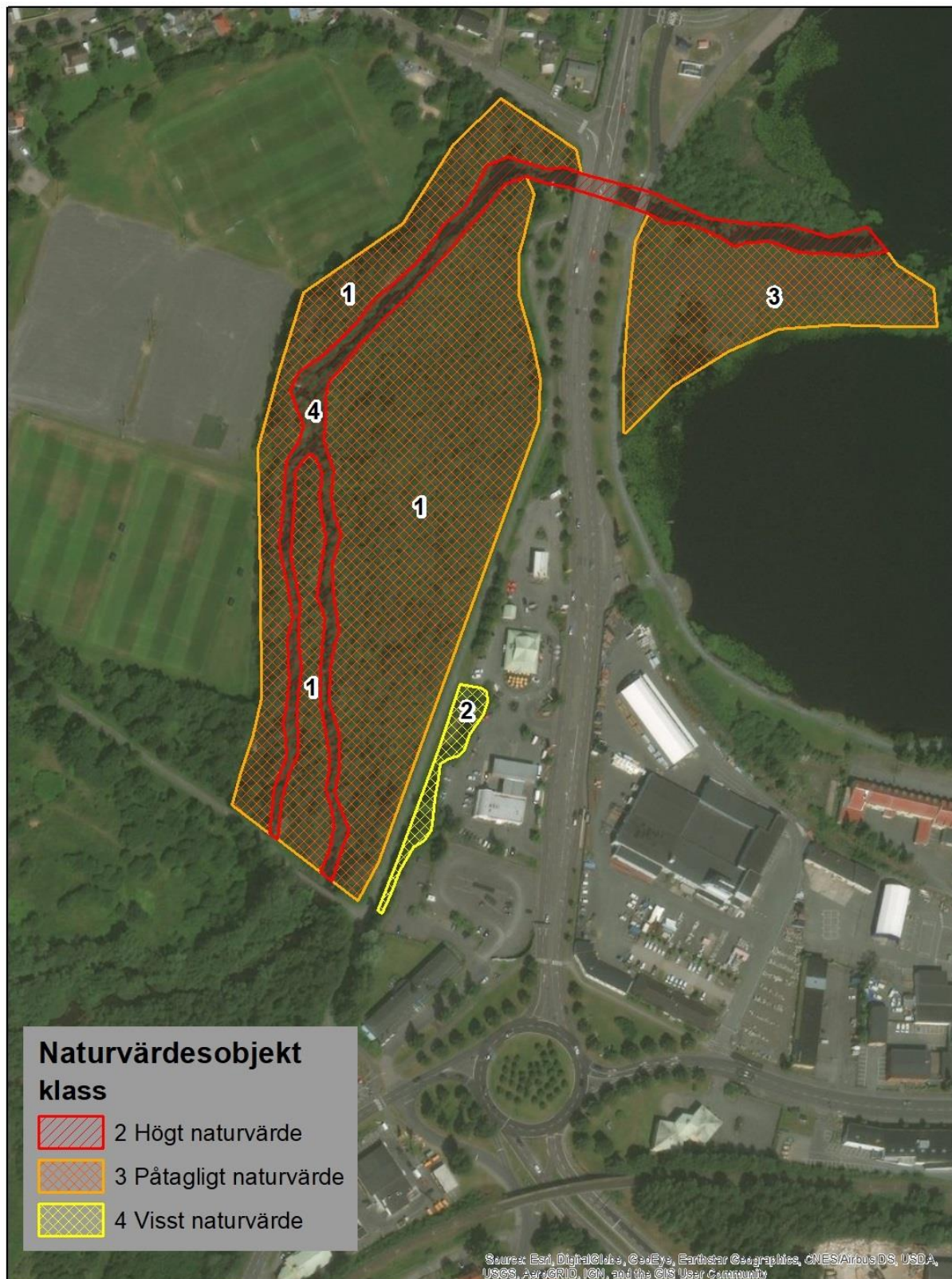

Karta 2: Växtplatser för stationära naturvårdsintressanta arter (alltså ej fåglarna).

Områden med biologiska naturvärden

Vid inventeringen identifierades ett objekt med högt naturvärde (klass 2), två områden med påtagligt naturvärde (klass 3) och ett med visst naturvärde (klass 4).

Naturvärdesobjekt

Karta 3: Naturvärdesobjekt.

Område 1 4,1 ha Svämskog Klass 3, Påtagligt naturvärde

Naturvärdesbedömning

Området har ett påtagligt biotopvärde knutet till svämdynamiken och ett visst värde knutet till det otuktade trädskiktet med inslag av död ved. Artvärdet bedöms som ”visst” till ”påtagligt” då området hyser flera naturvårdsarter bland kärlväxterna och några bland kryptogamerna samt bedöms utgöra häckningsbiotop för mindre hackspett, rosenfink och sävsparv.

Beskrivning

Området utgörs av kraftigt svämpåverkad sumpskog längs Tabergsåån. Skogen domineras av gråvide och klibbal men det finns inslag av jolster, svartvide, glasbjörk, gråal, sälg, lönn, hägg och tall och här finns också främmande arter som poppel, grönpil, videokornell, glanshägg och grönpil. Skogen är inte särskilt gammal, de äldsta träden är uppskattningsvis i 70-årsåldern och den allra mesta ytan är täckt av yngre träd och buskar. I fältskiktet finns främst våtmarksväxter. Till de lite mer specialiserade hör brunstarr, svärdsllilja, fackelblomster, missne, skärmstarr, gullpudra och rankstarr.

Skötsel för bevarande av naturvärden

Det är av stor vikt att vattenståndfluktuationerna får fortsätta. Trädskiktet bör få fortsätta utvecklas i huvudsak fritt, men man kan fundera kring vilka av de främmande arterna som kan vara av invasiv karaktär.

Naturvårdsarter

Sävsparv NT (del av revir), mindre hackspett NT, skärmstarr, rankstarr, lundbrämsa, gullpudra, kantarellmussling, gulnål, rutbålmossa, dunbläcksvamp (reg sällsynt)

Källor

I fält, Artportalen,

Osäkerhet/kommentar

Troligen av värde för groddjur och snok.

Område 2 0,1 ha Småvatten Klass 4, Visst naturvärde

Naturvärdesbedömning

Området har ett visst biotopvärde knutet till det lilla fiskfria småvattnet, som är en sällsynt naturtyp med värde för vatteninsekter och i vissa fall groddjur. Artvärdet bedöms som lågt då vattenkvalitén är så pass dålig att bara en begränsad del av vattenanknuten flora och fauna kan utnyttja biotopen.

Beskrivning

Området består av ett dike med en anslutande mindre dammartad våtmark. Omgivningarna är i huvudsak asfalterade och det mesta av vattnet här är dagvatten från dessa ytor. I området växer en del våtmarksvegetation som vass, rörflen, grenrör, svalting och missne.

Skötsel för bevarande av naturvärden

Även om naturvärdena här inte är de högsta så har området en viktig funktion för rening av dagvattnet innan det når Tabergsån och Munksjön.

Naturvårdsarter

Missne

Källor

I fält, Axén 2017

Osäkerhet/kommentar

Troligtvis är vattenkvalitén för dålig för grodlek.

Område 3 1,0 ha Vass Klass 3, Påtagligt naturvärde

Naturvärdesbedömning

Området har ett visst biotopvärde knutet till den för sjön viktiga grunda vegetationsklädda strandzonen. Att värdet inte bedöms som högre beror på att vegetationen är kraftigt negativt påverkad av igenväxning. Artvärdet bedöms som visst till påtagligt då området utgör trolig lekmiljö för fisk och grodor och det ingår i revir för bland annat den rödlistade fågeln sävparv.

Beskrivning

Området består av ett vassområde med några videbuskar och klubbalsgrupper på en revel med sediment från Tabergsån. Förutom bladvass växer grenrör, fackelblomster, bredkaveldun, svärdsilja, strandklo, jättegröe, sprängört och rörflen här. Närmast ån är marken lite högre och här finns en liten stig som nyttjas av sportfiskare och bävvar bland annat. I vassen häckar sävparv av allt att döma. Ut mot sjön bildar vassen en ojämn kant med flera små lagunartade ”vikar” där istället gul näckros och gäddnate finns. Dessa miljöer är viktiga för fisk.

Skötsel

Historiskt sett så har området varit öppnare än idag, men den flora och fauna som funnits knuten till hävd och slåtter är mer eller mindre helt försvunnen varför detta inte motiverar återupptagen hävd. Istället föreslås vassarnas fågelfauna vara det som prioriteras utan några aktiva åtgärder annat än att möjligen hindra nyetablering av ytterligare videbuskage.

Naturvårdsarter

sävparv NT

Källor

I fält. Artportalen.

Område 4 0,8 ha**Vattendrag****Klass 2, Högt naturvärde**

Naturvärdesbedömning

Området har ett påtagligt biotopvärde knutet till det relativt stora vattendraget med god vattenkvalité. Artvärdet bedöms också som påtagligt då det fungerar som viktig vandringsled och uppväxtområde för öring och de i södra Sverige sällsynta fiskarna flodnejonöga och harr. Denna del av ån nyttjas också av kungsfiskare större delen av året.

Vattendraget är klassat som regionalt särskilt värdefullt vatten för naturmiljön och nationellt särskilt värdefullt för fiske.

Beskrivning

Denna del av Tabergsåen är utträdad men har ändå en hel del naturliga kvalitéer. Bland de viktigaste är dess goda vattenkemi samt att den här svämmas över ganska stora ytor med sumpskog och videsnår och denna typ av miljöer är väldigt viktiga för uppväxande fisk och groddjur. I ån finns bland annat öring som vandrar upp från Vättern, flodnejonöga som är beroende av öringen och harr. Den senare förekommer i mycket få vattendrag och sjöar i södra delarna av landet.

En annan slående kvalité är att det växer ut buskar och träd ut över själva åns vatten och även här skapas skyddade platser för småfisk att gömma sig och även hitta föda. På denna typ av buskar sitter också ofta kungsfiskaren och fiskar.

Skötsel

Det viktigaste skötselmässigt i denna del av ån är att inte minska ytan som har möjlighet att svämma regelbundet. En annan viktig kvalité är att det ska finnas gott om buskar som växer ut över åfåran.

Naturvårdsarter

Harr, öring, flodnejonöga, kungsfiskare VU

Källor

I fält. Artportalen, Naturvårdsprogram.

Träd med biologiska naturvärden

Inom området påträffades 3 träd bedömdes vara särskilt viktiga för biologisk mångfald. Dessa var alla döda eller döende träd med hackspettshål. Utöver dessa finns fler torrträd av värde men de uppfyller inte kriterierna för att utgöra värdeelement enligt inventeringsmetodiken (inte tillräckligt grova och saknade håligheter).

Karta 5: Översiktskarta över biologiskt värdefulla träd.

Biotopskyddsområden

I inventeringsområdet påträffades inga företeelser som omfattas av biotopskyddsbestämmelser.

Litteratur

Axén, Pontus. 2017. Kärlväxtinventering längs Tabergså. Jönköpings kommun.

Foucard, T. 2001. Svenska skorplavar och svampar som växer på dem. Interpublishing, Stockholm.

Gärdenfors, U. (ed.) 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Hallingbäck, T. 1995. Ekologisk katalog över lavar. ArtDatabanken, Uppsala.

Hallingbäck, T. 2016. Mossor – en fältguide. Naturcentrum AB, Stenungsund.

Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor 3 band. 2006-2014. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Nitare, J. (red). Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag. 2005

Statens offentliga utredningar, SOU 2017:34. Betänkande av Utredningen om ekologisk kompensation. Stockholm 2017

Swedish standards institute. SS_199000_2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning

Swedish standards institute. SIS-TR_199001_2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000

Artportalen www.artportalen.se. Uttag 2019-06-12

Kommunens naturvårdsprogram. Digitalt utdrag.